نامەیەک بۆ نەوال سەعداوی (لە وەحیەکـــی ئەزمـــوونەوە).. و. لەعەرەبییەوە (یاسین لەتیف)

هەروا بە ڕێکەوت نەبوو کە تۆ هەر ئەمڕۆ ڕۆیشتیت. تۆ دایکمان و دایکی برینە کراوەکەمان بوویت، ئێمە ژنانی ئەم گشتە ناخۆش و بەدبەختەی جیهانین. تووڕەیی تۆ هەمیشە لە ئێمەدا زیندووە. هەروەک خۆشەو یستیت.

(جۆمانە حەداد)

پیاوان و ژنانی تونس بۆ نوال سەعداوی دەگرین و ماتەمینی بۆ دەگێڕن . فەیسبووک لە تونس بەهۆی کۆچی دوایی ئەم ژنە ئازایە گڕی گرت، ئەم ژنە بوێرە هەندێک جار بە تەنها ڕووبەڕووی دەسەڵاتی پیاوانی ئایینی و دەسەڵاتی خاوەن بەرژەوەندیەکان و دەسەڵاتی ئەو نەریتانە بووەوە کە جەستەی ژنان ناشرین دەکەن. زۆر لەسەری دەنووسم. بۆ هەمیشە وەک ئەو دەنووسم. بە هەمان ئازایەتی و بوێری ئەو دەنووسم .

(ڕەجاء بن سەلامە)

ئەم نوسینە هەرگیز کۆتایی نایەت. بۆ نوال کە وەک تۆوێکی هەمیشەیی لە دڵمدا چێنراویت.. تەنها بۆ تۆ، نەک کەسی تر.

نەوالی بەڕێز .ڕەنگە نەمتوانیبێت ڕاستەوخۆ دەربارەی تۆ بنووسم، بەڵام من ئاوام، پێویستم بە کاتە بۆ ئەوەی کارەساتەکانی لەدەستدان و خەمەکان قبوڵ بکەم، چونکە مردنی تۆ شتێکی کاتی نییە کە لە شیعرێک یان وتارێکدا جێگەی بێتەوە، یان بچێتە چوارچێوەیەکەوە لە دەقێک یان لە کتێبێکدا .. بۆیە لە بێ دەسەڵاتیم ببورە، و لە سنووری بەخشندەیم ببورە. چونکە تۆ لەوە گەورەتری وشەکان باست بکەن، هەرچەندە دەزانم کە تۆ ماوەیەکی زۆر ژیاویت بەبێ پێویستی بە هەموو ستایش و پیاهەڵدانێک.. بەبێ ئەوەی هیچ شتێکمان لێ داوا بکەیت، ئایا ئەوەی دەینووسم کەمێک مافی تۆ بەجێ دەهێنێت؟ هەرچەندە گومانم لەوە هەیە.

ناوی من مەجد حەمشەیە من لە ساڵی 2017 تۆم ناسی . هۆکارەکەشی ئەوەیە کە لە خێزانێکی خوێندەوار و ڕۆشنبیر لە دایک نەبووم، بۆیە تۆم نەناسی. کتێب هەرگیز هاوڕێی خێزانە سادەکەی من نەبوو. بە بڕوای ئەوان کتێب شتێک بوو کە “بیری لێنەئەکرایەوە” وەک میشێل

فۆکۆ دەڵێت. ئەوە یەکەم جارم بوو کە تۆم خوێندەوە بە دوور لەو بۆچوون و پێشداوەریانەی کە لەبارەی تۆوە هەبوون. ‏لێرەوە ئازاری لەدایکبوون دەستی پێکرد، لەدایکبوونێکی نوێ، وەک بڵێی تازە لە سکی دایکم هاتبێتمە دەرەوە. وشەکانت زل□ل□یان لێدەدام و بەردەوام دەیهەژاندم، چونکە بۆ مر□ق قورسە هەمیشە ڕاستی ببینێت… وەک هاشم سا□□ح د□□□□ت، کەشوهەوای ڕاستی زۆر ساردە و نا توانرێت هەمیشە لەگەڵیدا بژیت. جا چۆن دەبێت کاتێک لە هەر دێڕێکی نووسینەکانتدا تۆم لەگەڵدایە. لەگەڵ هەڵدانەوەی هەر لاپەڕەیەکدا، تەنها یەک ڕەنگ هەست پێدەکەم… ئەمەم زۆر جار بۆ خوێندکارەکانم لە زانکۆ دووبارە کردووەتەوە:

ڕاستگۆیی تەنها یەک ڕەنگی هەیە.

بەڵێ، بەم جۆرە ما مۆستا نەوال فێری کردم…

تۆ بە دایکم بانگ دەکەم، چونکە هەر کاتێک سەیری تۆ دەکەم، هەست دەکەم ئازارەکانمت لە ئامێز گرتووە… هەست دەکەم لێم تێدەگەیت و من کوڕی تۆم کە لە جیهانێکی درۆزن لە ڕۆژهەڵا تەوە تا ڕۆژئاوا ئازار دەکێشێت، وەک ئەوەی کەسێکیشت لێ بێبەری نەکردووە .

چەند سەرسام بووم بە هێزت کاتێک ڕەخنەت لە هەموو نەتەوەکان دەگرت لە کۆڕەکانی ڕۆژاوا و عەرەب و شیکردنەوەی سیاسەتە داگیرکاری و قۆرخکاری و سەرمایەداریەکان… چۆن دەنگت بەرز دەکردەوە لە بەرامبەر جیهانێکی پیاوسالاریی و چینایەتی و سەرمایەداریدا.

بیرم دێت، پێش ئەوەی کتێبەکانت لە دەرگای ماڵەکەم بدەن، چۆن سەیری ژنانم دەکرد وەک “نیوەی کۆمەڵگا”، ئەم دەربڕینە یان کلیشەیەم زۆر دووبارە دەکردەوە بەبێ ئەوەی ئاگاداری هیچ ئازارێک بم کە ژنان دەیچێژن. بە بێ ئەوەی بە هیچ شێوەیەک هەستیان پێ بکەم… بە بێ ئەوەی وشەکانت لە ناخمدا جێگا بکەنەوە و دەست لە ڕۆحم بدەن . لە منداڵیەوە ئەم دەسەواژەیەم فێر کرابوو: “ژن نیوەی کۆمەڵگەیە.” ڕۆژانە دووبارەم دەکردەوە بێ ئەوەی گرنگی بە هیچ شتێک بدەم… لە ڕاستیدا، لە هەموو شتێک بێ ئاگا بووم. هەرگیز بیرم لەوە نەکردبووەوە کە ڕەوشی ژن ڕەنگە جیاواز بێت لەوەی کە هەیە؛ ئەو تەنها دایکێکی میهرەبان و بەخشندە و قوربانیدەرە بۆ منداڵەکانی… ئاوا دەمدیت… هیچی تر جگە لەوە.

هەرگیز بە بیرمدا نەهات پرسیارێکی وا سادە بکەم: بۆچی مامۆستای پۆل باسی لەفڕۆکەوانێکی ئاسمانی ژن یان فەیلەسوفێک یان زانایەکی ژن نەکرد؟ چونکە نێرگەرایی زاڵ بووبوو بەسەر هەموو بوارەکانی زانستدا و ژنی لە ژیانی دونیادا دەرکردبوو، وەک چۆن حەوا وەک تاوانبارێک دەرکرا.

ئەم بارودۆخە بەلای منەوە بارودۆخێکی هەتاهەتایی و خودایی بوو،

لەسەرووی ڕەخنەگرتن وپرسیارکردنەوە بوو… من ئاوا بووم پێش ئەوەی بە هەردوو دەستت ڕامبکێشیت بۆ جیهانی ڕاستیەکان… بۆ جیهانێک کە بیر لەوە ناکاتەوە چی باوە وەک "ڕازاوەیی عەقڵ". بۆیە تۆ کەسێکی لاسار بـــوویت و خەوت لێ نەدەکەوت لە نـــاو ج□نگاکـــانی دڵنیا یـــدا… قەڵەمەکەت بەردەوام هەمـــوو گریمانەکـــانی دەخســـتە ســـەر مێـــزی نەشتەرگەری ڕەخنە و دەچووە قوڵایی ڕاستیەوە. نەوال پێمخۆشە ناوت بنێم "کچی شەقام"، چونکە ئازارەکانمان دەنووسیت… بە زمانی ئێمە قسە دەکەیت. چۆن نا، لە کاتێکدا تۆ دژی ئەکادیمیا یاخی بویت کە هەمیشە بەوە تۆمەتبارت دەکەردن کە ئەکادیمیا عەقڵ دەکوژێت لەژێر ناوی خودی عەقڵدا چۆن نا، لە کاتێکدا تۆ ئەو کەسە بوویت کە هەرگیز خۆت ڕەنگاوڕەنگ نەکرد و هەرگیز خۆت بەدەستەوە نەدا.

تۆ ڕووبەڕووی ئـــازار دەبـــوویتەوە بە ئاڵنگـــاری، زۆرداری بە زەردەخەنە و ، نەزانی بە زانین. تۆ لە جیهانێکدا کە پڕ بوو لە ڕق و کینە و خراپەکاری لەسەر خۆشەویستی دەنووسیت. ئەم ڕق و کینە شەو و ڕۆژ لەسەر شاشەکان و لە بازاڕەکان و لە کۆبوونەوەکاندا نمایش دەکرێت و ب□رh□م دەهێنرێت و هەناردەی دەکرێت بۆ هەموو گۆشەیەکی زەوی و دژی مرۆڤدۆســتە ڕاســتگۆ و پاکەکـــان دەجەنگێـــت. ‏ئەوانەی وشەکانیـــان و کردەوەکانیـــان بە کەس نـــافرۆشن… ئەوانەی گرنگـــی بە ژیـــانێکی دووانە نـــادەن… ئەوانەی تەنهـــا یەک ڕوویـــان هەیە. تۆ وەک کەسێک بوویت کە گوڵی لە زۆنگاوی نەزانی چاندبێت، و قووڵایی خاکەکەی هەڵکەندبێت و هەموو پیسیەکانمانی هێنایە سەر ڕووی زەوی . ئایا دەزانیت بۆچی لێت دەترسن؟… ڕاستی ترسناکە نەوالی شیرینم… ناتوانرێت لەگەڵیدا بژی، جا چۆن دەبێت ئەگەر لەسەر زمانی ژنێکەوە بێت! . تۆمان خوێندەوە و تۆش ئێمەت خوێندەوە بە سادەیی وشەکانت، بە کتێبەکـــانت کە هەمـــوو شتێـــک بە ســـادەترین دەربڕینەکـــان ڕەخنە دەکەن… دەربڕینگەلێـــک کە بێ هیـــچ زەحمەتێـــک دەچنە نـــاو دڵ و مێشکمانەوە وەک شنەبایەکی گەرم خانە خەوتووەکانمان چالاک دەکەن و بەخەبەریـــان دێنێتەوە . نەوال چەنـــدە دووبـــارەت دەکـــردەوە: "لە هۆشیاری جەماوەریدا تەنها سادە و بێ گرێوگۆڵەکان دەمێننەوە… و چەندە دووبارە دەستەواژە بەناوبانگەکەتم خوێندەوە: "ئەو نووسینەی کە نووسەرەکەی پێش هەموو کەسێک ناگۆڕێت بە هیچ شێوەیەک نووسین نییە."

ئەی لەبارەی تێگەیشتنە فراوانەکەت بۆ خودا؟

خودا داد□ر□و□ر□… ئایا ئەمە قسەی داپیرەت نەبوو کە دژی شارەوانی (عومدەی) هاوکاریکاری داگیرکەر وەستایەوە، و بە نەخوێندەوار و تێنەگەیشتوو لە ئایین ناوی برد، و ئەویش بە نۆرەی خۆی یاخیبوونی پێ بەخشی، هەروەک چۆن یەکەم فەلسەفەی لە ئاییندا پێ بەخشی؟ ئایا

عەقڵ قبووڵی دەکات کە مرۆڤێک بڕوای وایە خوا خۆشەویستی و دادپەروەری و چاکەیە بە کافر دابنرێت؟ ئایا تۆ نەبوویت کە دووڕوویی ئەم کولتوورە و فەسادییەکەی و ناتەباییە زەقەکانیت شیکردەوە کە نێر بەسەر مێدا، بەهێز بەسەر لاوازدا، و دەوڵەتی بەهێز بەسەر دەوڵەتی لاوازدا بەرز ڕادەگرێت؟

ئەم کولتوورە کە هەزار پێوەر بە کار دەهێنێت! ئایا تۆ نەبوویت کە ڕووبەڕووی پیاوسالاران و ژنەپیاوسالارەکان و بانگەشە بایۆلۆژییە گاڵتەجاڕەکانیان دەربارەی جەستە و لەشی ژن بوویتەوە، بایۆلۆژییەشە و جیاکار و دوورخەرەوە و دیکتاتۆری و پڕ کینە و دوورەپەرێز و ڕەق لەبوونەوە و خۆبەزلزانەکانیان پووچەڵ دەکردەوە؟ . لێرە نیم بۆ ئەوەی شینت بۆ بگێڕم، نەوال، بەڵکو بۆ ئەوەی ئەوەی لە ناخمدا بێت بەتاڵی بکەمەوە… بۆ ئەوەی وتەکانت دووبارە بکەمەوە:

ئایا تاوانێکی کلتووری نییە کە خوێندکارانی پزیشکی و ئەندازیاری لە کلینیکەکەت سەردانیان کردیت کاتێک لە زانکۆی دیوکی ناودار گەڕایتەوە و تۆ داهێنان و یاخیبوونت خوێندو فێر بوویت ، بۆ ئەوەی پێت بڵێن: جنۆکەکە لە لەشی خوشکەکەم دەربکە و مشتومڕ لەسەر ڕەگەزی جنۆکەکە دەکەن؛ ئایا نێرە یان مێ؟ . تۆ ئەوکات لە زانکۆی دیوک گەڕابوویتەوە لەوێ داهێنان و یاخیبوونت دەخوێند بە خوێندکاران و خوێندکارانی کچان لە هەموو جیهانەوە… ئەوانەی بایۆلۆجی و ئەندازیاری و پزیشکی و مایکرۆبایۆلۆجی دەخوێنن و هاتوون بۆ لای تۆ چونکە تینووی ئەدەب و فیکر بوون . ئایا مامۆستای زمانەکە لەبیر بکەین کە تۆی بە گەمژە و نەزان ناوبرد کاتێک بۆت نووسیبوو هەستەکان زیرەکترن لە عەقڵ، و دوای ئەوە بە چل ساڵ هەمان ڕستەت نووسی لە هۆڵەکانی زانکۆی دیوک لە پۆلی داهێنان و یاخیبووندا. چۆن دەتوانین چیرۆک و هەواڵ و گەڕانەوەکانت لەبیر بکەین کە لە مێشکماندا چەسپیون؟ و چۆن دەتوانین هەموو ئەم هێز و بوێری و ئاڵنگارییەی کە هەتە لەبیر بکەین؟ . چۆن دەربارەی تۆ بنووسم، نەوال لە کاتێکدا ئازار خوێناویە. ئەی ئازیزم کە چەقۆکە توانی درزێک لە دیواری پیاوسالاریی گەمژەدا دروست بکات ، کە بە ماوەی سەدەیەک هەژاندوویتی و وای لێکردووە لە وشەیەکی تۆ بترسێت… چۆن نا، لە کاتێکدا ئێمە دەخۆشیەکەیان دەبینین بەهۆی مردنتەوە. چەندە ترسنۆک و لاوازن! بەرگری لە پاشماوەی بیرۆکەکان دەکەن… چۆن نا،لە کاتێکدا تۆ مامۆستای داهێنان و یاخیبوونیت… چۆن نا، لە کاتێکدا تۆ هاوار دەکەیت: داهێنان بریتیە لە گۆڕینی ئەزموونێکی نەرێنی بۆ ئەرێنی. ‏من ئەم وشەیە ڕۆژانە لە هەموو بارودۆخێکی سەختدا دووبارە دەکەمەوە، هەوڵ دەدەم شکستەکانم کۆبکەمەوە بەو هیوایەی ئەم بەردانە بگۆڕم بە پردێک بۆ پەڕینەوە…

چۆن دەتوانم لەبیرم بچێتەوە… یان بیرۆکەی ئەوە قبوڵ بکەم کە تۆ لێرە نیت. بمبەخشن و بمبەخشە لەسەر پرسیارەکانم و سەرلێشێواویم و دووبارەکردنەوەم..

ئایا دەکرێت قبووڵ بکەین کە گوڵی سەردەم ئاوا ڕۆیشت و بەیانییەکەی بەئاگا بێینەوە و بچینە سەر کارمان وەک ئەوەی هیچ شتێک ڕووی نەدابێت؟ ئایا دەکرێت ژنێک، کە ئیزیس و هیپاتیا و معات و نوون و نوت لە ناخیدا کۆکردبێتەوە، بە سادەیی و سووکی دەرگای کتێبێک دابخات؟ چۆن لەبیرت بکەین، ئەی مەرهەمی چاک کردنەوەی ئازارەکانمان و چرای نەوەستاوەی ئێستامان؟!

خۆشەویستت مجد حمشو.

(مجد حمشو – الاوان من اجل ثقافة العلمانية و عقلانية – العدد ٩٢٦ في ٦ ابريل ٢٠٢١)